

Notat om haven Østergade 23-25.

Udarbejdet som indlæg til møde den 7.10.2024 i den af Langeland kommune udpegede arbejdsgruppe. Da jeg er på ferie på den dato, kan jeg ikke være til stede ved mødet.

Som *i denne sag repræsentant for Bevaringsforeningen for Langeland og Strynø*, som forhenværende museumsinspektør der forskningsmæssigt har arbejdet med havernes kulturhistorie og som den, der stod for anlæggelsen af den historiske have i Østergade 25 og Østergade 23, har jeg naturligvis en stor interesse i, at det stedlige kulturmiljø respekteres. Det er ærgerligt, at den historiske have er forsvundet, men sket er sket. Både Bevaringsforeningen og jeg selv mener imidlertid, at det nye haveanlæg skal indrettes med respekt for både Rudkøbings kulturmiljø og *ejendommens særlige historie*, samtidig med, at haven skal agere inden for planens rammer *med stiforløb, tilkørsel mv.* Det vil derfor være bydende nødvendigt at få en erfaren havearkitekt til at udarbejde et nyt og seriøst forslag til havens indretning og anvendelse.

Den genskabte have bag Langelands Museum i Østergade 23-25 blev i sin tid anlagt med baggrund i interviews med Jens Winthers endnu levende familiemedlemmer og med personer, som tidligere kom i haven. Endvidere blev der udført kildestudier om haven samt gennemgået arkivalske billeder fra haven. Dette blev sammenholdt med studier af andre borgerlige købstadshaver. Nogle oprindelige planter fandtes endnu i haven, og resten blev indsamlet i private langelske haver; de mange buksbomplanter, som var gamle sorter, blev foræret til museet af langelske kirkegårde. De eneste indkøbte planter var roserne i Østergade 25. Planterne var derfor en væsentlig del af den levende langelske kulturarv. Da Langelands Museum tilbagekøbte ejendommen Østergade 23, var det ikke længere muligt at reetablere den oprindelige haves fulde areal, så i stedet blev der indsamlet cirka 40 forskellige rodægte rosensorter på Langeland, så haven også i den henseende kom til at være en langelsk genbank.

I de sidste par år har haven henligget som en byggeplads med skurvogne og køreplader ud over roser, stauder og buksbom, og i den periode har ikke været udført nogen form for havearbejde. I haven er der endnu enkelte oprindelige planter, men det er få: Efeu ind mod Østergade 27 er købt af Jens Winther i 1920 (på Dybbøl eller Danevirke) ved afstemningen om Nordslesvigs tilbagekomst til Danmark. Valnøddetræet har stået der siden Mads Winthers tid, og skud af guldregn stammer ligeledes fra den oprindelige have. Endvidere står der et lysthus fra omkring 1870, som blev gennemrestaureret for få år siden af en frivillig.

Både Bevaringsforeningen og undertegnede har set hen til et seriøst projekt om en nyindretning af Haven Østergade 23-25, der respekterede Rudkøbings kulturmiljø med en gårdsplads og en borgerlig byhave. Desværre ser vi i den beskrevne og tegnede plan det stik modsatte: Det er et misk-mask, hverken fugl eller fisk. Arealet er lille, men for indeværende er der nævnt følgende muligheder: Sommerfuglehave med biodiversitet og mange sommerfugleplanter, scene, kaffeplads(er), jolleudstilling, Langelandskort med hatbakker og legeunderlag, legeplads, "losseplads" for kommunens uanbragte kunstværker, hvileområde med borde-bænke, formidling af langelske slotte og herregårde, stendysse til leg, gangstier, græs og formidling om Ørsted.

I alt 13 forskellige formål på et lille areal, alle sammen resultat af velmente ønsker. Til gengæld afspejler intet af det, at haven bag Østergade 23-25, trods de nylige ødelæggelser, er et over 150 år gammelt kulturmiljø. Rudkøbing er blandt de få byer i landet, som har bevaret en række borgerlige byhaver bag hovedstrøget. Men haven bag Østergade 23-25 er den eneste, som har været offentlig tilgængelig – og den eneste, som har været bevaret og udviklet ud fra faglige kriterier. Det er min og Bevaringsforeningens klare holdning, at haven skal udvikles og ikke afvikles som kulturmiljø. Og jeg er sikker på at Realdania havde været af samme opfattelse, hvis de fortsat havde haft ansvar for projekthelheden.

Det foreliggende forslag kan derimod kun karakteriseres som en historieløs rodebutik. Gennemføres det, mangler jeg, undskyld udtrykket, hoveder at tage mig til.

Med venlig hilsen

Helle Ravn
Etnolog, mag.art.

Litteratur:

Ravn, Helle: Museets have. I: *Haverne på Langeland*. 1991

Ravn, Helle: Jens Winthers have - Rudkøbing - anno 1996. I: *Fra Kvangård og Humlekule*, nr. 25, 1995